

ГЛАВА 3

РЕГИОНАЛНИ И НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИИ ЗА КОРПОРАТИВЕН КОНТРОЛ

Един подход не върши работа: успешни стратегии за институционализиране на корпоративния контрол в различните региони¹

Много международни организации финансират инициативи, свързани с корпоративния контрол, целящи внедряването на моделите за корпоративен контрол, прилагани в развитите страни. В повечето случаи тези опити не успяват да насадят или подобрят корпоративния контрол, тъй като моделите не са разработени съобразно с местните реалности и предизвикателства. В резултат на това местните групи са изправени пред задачата да адаптират международните модели към локалните условия.

По тази причина Центърът за международно частно предприемачество приема различен подход към подпомагането на корпоративния контрол в развиващите се икономики и икономиките в преход, както и нововъзникващите пазари. През последните години той е организиран няколко конференции и семинари по проблемите на корпоративния контрол в различни региони на света. Тези събития съб-

¹ Третата част от Наръчника на CIPE: *Институционализиране на корпоративния контрол в развиващи се, преходни и нововъзникващи икономики*: < <http://www.cipe.org/fs/techpapers/index.php3> > .

раха заедно членове на бизнес общността, на консултантски институти и пазарни участници с цел да изработят свой собствен подход за прилагането на корпоративния контрол във всяка конкретна държава. Специфичните стратегии зависят от следните аспекти:

- ✓ Заинтересовано ли е правителството от провеждането на реформата?
- ✓ Загрижено ли е правителството за тези проблеми?
- ✓ Съществуват ли независими властови центрове (извън правителството)?
- ✓ Съществуват ли лостове на реформата като наличие на фондов пазар, публикувани оценки на банковите рискове, законодателство и т.н.?
- ✓ Какво е равнището на съпричастност на обществото към проблемите на корпоративния контрол?

Румъния разработва доброволен кодекс за корпоративен контрол

В рамките на спонсориран от CIPE проект в Румъния, Международният Център за проучвания на предприемачеството (МЦПП) и Стратегическият алианс на бизнес асоциациите (САБА) мобилизираха представители на бизнес и финансовите среди, лица, отговорни за икономическата политика, икономически журналисти и представители на правителството в работна група, която разработи Кодекс за доброволен корпоративен контрол за Румъния. За повече информация за кодекса виж: < www.softchim.ro/cisa/StartEN.htm > .

Представеният по-долу списък на спонсирани от CIPE проекти в различни региони ще покаже как местните бизнес среди търсят, разработват или въвеждат стратегии за корпоративен контрол.

Проекти в областта на корпоративния контрол, спонсирани от CIPE

Африка и Азия

Като част от усилията за дългосрочна стабилизация Тръстът за корпоративен контрол в частния сектор предприема образователен про-

ект за представяне на важноста на добрия корпоративен контрол и на демократичните принципи на прозрачност, почтеност, отчетност и отговорност сред частния сектор в Кения. Тръстът ще подпомогне устойчивото икономическо развитие чрез работата си с акционери и лидери на общностите на различните заинтересовани страни. Тази програма също така ще подпомогне създаването на нова неправителствена асоциация за защита правата на акционерите в Кения. (<http://www.corporategovernance.co.ke> >)

Изграждайки наскоро антикорупционни инициативи и такива в областта на корпоративния контрол, Африканският форум за капиталови пазари (АФКП) анализира връзката между корпоративния контрол и корупцията в Гана. На базата на наблюдение на частни компании и на държавни предприятия, АФКП ще направи опит да демонстрира ефективността на добрите практики на корпоративен контрол за намаляване на случаите на корупция. Анализът ще генерира препоръки за укрепване на корпоративния контрол и за борбата с провокираната от частния сектор или наречена още съплай-сайдърска корупция (корупция, провокирана от предлагашата подкупи страна).

CIFE – Центърът за международно частно предприемачество, спонсорира конференция в Акра, която събра над 50 представители на частния и публичния сектор от Гана и Нигерия и имаше за задача да разработи стратегии за подобряване на практиките, политиките и обучението в областта на корпоративния контрол на държавно ниво и да дефинира механизмите за регионален обмен и координация. Провеждането на конференцията стана възможно благодарение на финасиране от страна на Националната фондация за демокрация и Ехон-Мобиле, както и на сътрудничеството с Института за икономически въпроси на Гана и Центъра за развитие на политиката на Нигерия.

CIFE организира и първата панафриканска конференция по въпросите на корпоративния контрол в Йоханесбург в сътрудничество със Световния форум за корпоративен контрол, Обединението на асоциациите за корпоративен контрол и много други водещи африкански и световни спонсори. Конференцията събра над 220 лидери на бизнеса, на правителството и на неправителствени организации за изграждане на съзнание за корпоративен контрол в региона и за обсъж-

дане на предизвикателствата пред въвеждането на практиките и принципите на корпоративния контрол.

CIFE съфинансира заедно с Института на корпоративните директори тридневен семинар в Кебу, Филипините с цел да събере пазарните играчи в Източна Азия и да даде тласък на реформите в областта на корпоративния контрол в целия регион. На семинара бяха определени най-добрите практики за корпоративен контрол след засегнатите институции, както и бяха направени препоръки за реформи в Азия, а също така бяха насърчени по-прозрачните взаимоотношения между публичния и частния сектори.

CIFE осъществи партньорство с индонезийската Търговско-промишлена камара със задачата да постави на преден план в рамките на дебатите за институционални промени в индонезийското общество въпросите за реформата в областта на корпоративния контрол и за бизнес етиката. Търговско-промишлената палата разработва кодекс за индонезийските фирми, основан на международни стандарти и ще подпомогне чрез членуващите в нея търговски асоциации приемането на по-строги принципи.

CIFE и китайският център за корпоративен контрол организираха в Пекин конференция по проблемите на реформата в областта на корпоративния контрол. Китай въвежда нови, по-стриктни стандарти за корпоративен контрол на фирмите, листирани на нейните две фондови борси и тази програма ще събере китайски представители на властта и на бизнес средите с отвъдокеански експерти и практики с цел да се обсъдят конкретни международни стандарти и тяхната приложимост в контекста на китайската действителност.

Централна и Източна Европа

CIFE и Централноевропейският университет разработиха програма, която да създаде разбиране за отговорностите на корпоративния контрол и по този начин да се укрепят нововъзникващите корпоративни институции в Централна Европа. След проверка на въздействието на програмата в Република Чехия, следващите две фази бяха концентрирани върху повторното прилагане на програмата в Унгария, Полша, Украйна и Русия чрез обучение на инструктори и превод на материали за провеждане на лицензирани курсове.

Познавайки решаващото значение на ефективния корпоративен контрол за гарантирането на успешната приватизация в Албания, Центърът за икономически и социални изследвания направи изчерпателно проучване и програма, защитаваща корпоративния контрол и приватизацията. Успехът на приватизацията зависи от въвеждането на системата от принципи и практики на корпоративния контрол, която да гарантира, че тези предприятия са управлявани по открит и отговорен начин.

Центърът за икономическо развитие (ЦИР) в София проведе програма за най-първоначално запознаване с ценностите на корпоративния контрол сред групи със специфични интереси, в това число: държавни предприятия, институции на капиталовия пазар, отговорни за икономическата политика лица, медии. ЦИР организира и администрира четири семинара, насочени към разглеждане на различни проблеми, свързани с корпоративния контрол, една от целите бе провеждането на дискусия между изследователите от ЦИР и засегнатите групи относно предизвикателствата, които последните срещат при въвеждането на процедурите за корпоративен контрол.

През последните две години Инициативата за корпоративно управление е предизвикала промени в законодателството чрез изграждането на публични/частни партньорства като част от по-мощна стратегия за подкрепа на най-добрите практики на корпоративния контрол. Под ръководството на Центъра за изследване на демокрацията (ЦИД), в рамките на Инициативата бяха изготвени Доклад за оценка на корпоративното управление в България и Практически мерки за подобряване на корпоративното управление в България. Тези документи бяха насочени към важни въпроси като: правото на глас и равнопоставеността на акционерите; структурата на бордовете и органите за управление; и разкриването на информация и прозрачността. (www.csd.bg/cgi)

CIPE и ЦИД организираха регионална конференция по корпоративен контрол, която се проведе на 22 и 23 септември 2000 г. в София. Конференцията даде възможност на бизнес общността и на консултантските институти да изработят заедно собствен подход към корпоративния контрол. Той беше допълнен от Програмата Corporate Governance Clinic която разработи „опорните пунктове“ на кодексите за корпоративен контрол.

Проектът за корпоративен контрол на словашкият Център за икономическо развитие (ЦИР) е основан на предварителни проучвания и програми за подпомагане, спонсорирани от CIPE и Националната фондация за демокрация. ЦИР насочва вниманието си върху хармонизирането на корпоративния контрол в Словакия със съвременните международни стандарти и най-добри практики. Чрез изследване на свързани с корпоративния контрол проблеми, като например законодателството и обучението на надзорните органи, тази програма спомага за утвърждаването на четирите ключови ценности, свързани с корпоративния контрол: почтеност, отчетност, прозрачност и отговорност. (www.cphr.sk)

Румънската реформа в областта на корпоративния контрол позволява по-високи оперативни и отчетни стандарти между частните и публичните предприятия, подпомагайки ги в изграждането на по-силни бордове на директорите, права на акционерите и приети стандарти за финансова отчетност и прозрачност. Конфедерацията на частните предприятия на окръг Тимишоара е необходим, непартиен глас, който запознава местните лидери с принципите и практиките на етичния бизнес. Конфедерацията работи за разширяване на бизнес познанията и ръководните способности на своите членове в сътрудничество със Стратегическия алианс на бизнес асоциациите и организира Национално специализирано звено по въпросите на корпоративния контрол.

CIPE получи регионалната субсидия от Асоциацията за международно развитие на САЩ за подкрепа на корпоративния контрол в Централна и Източна Европа. Целта на тази „Инициатива за корпоративен контрол в икономиките в преход“ е да повиши съзнанието за необходимостта от ефективни политики и практики на корпоративен контрол сред отговорните за икономическата политика лица, бизнес ръководителите и финансовите посредници. Проектът ще разработи и инициативи, които биха могли да бъдат приложени за повишаване на инвеститорското доверие в региона. Концепцията за проекта е, че реформата в областта на корпоративния контрол ще успее само ако бизнес общността я желае. Включените в проекта мероприятия са:

- ✓ Програмата Марек Хесел за малки субсидии – проект за разпределение на конкурсен принцип на шест субсидии от по \$ 25 000 за организации и коалиции, желаещи да подпомагат принципите на корпоративния контрол.

- ✓ Обучение по корпоративен контрол – използване на разработени от CIPE и неговите партньори материали за осъществяване на локално обучение по корпоративен контрол. Тук може да се включва подкрепа за създаване на Институт за корпоративни директори, за програми за дистанционно обучение, както и за провеждането на курсове в рамките на съществуващи образователни институти.
- ✓ Помагало по корпоративен контрол – създаване на основен набор от материали на базата на опита от реализирани проекти, които могат да насочват желаещите да подпомагат стандартите на корпоративния контрол с множество подходи и модели по въпросите на идентифициране на проблемите, изграждане на коалиции и препоръки за комуникации.
- ✓ Работа в мрежа между организациите – чрез конференции и уеб сайт CIPE работи по изграждането на неформална регионална мрежа от бизнес и отговорни за икономическата политика групи, която да се фокусира върху тази проблематика.

Евразия

За да укрепи корпоративния контрол в Русия, CIPE, в сътрудничество с разположения в Москва Институт за капиталов пазар и мениджмънт, разработва материали за обучение, проверка и сертификация за подготовка на корпоративни директори по основополагащите принципи на корпоративния контрол. Целта на проекта е директорите да създадат корпуси от обучени професионалисти, които да могат да носят своите отговорности в бордовете на директорите. Тези директори биха подпомогнали демократичните принципи и принципите на корпоративния контрол и най-добрите практики в руските компании.

CIPE и Асоциацията за защита на инвеститорите (IPA-АЗИ) са разработили уеб сайт, посветен на корпоративния контрол в Русия и включващ информация за корпоративния контрол и защитата на правата на инвеститорите на руския пазар. Уеб сайтът, приложен в рамките на кръглата маса „Корпоративният контрол в Русия“, организирана от OECD и Световната банка, може да се намери на английски език на: (<http://www.corp-gov.org>) и на руски език на адрес (<http://www.corp-gov.ru>).

ЦМЧП, АЗИ и Руската асоциация на мениджърите проведеха проучване сред 300 руски бизнеса с цел да определят тези, които имат независими бордове на директорите. Проучването събуди интереса на руските и международните инвеститори, както и на медиите, включително и на *Financial Times* (Сряда, 14.03.2001 г.). Руският бизнес се нуждае от подобряване на практиките на корпоративен контрол, за да може да привлече необходимите чуждестранни и вътрешни инвестиции, но проучването показва, че управляващите основните руски компании осъзнават тази необходимост и виждат полза от поверяването на управлението на независими директори.

CIPE работи с две групи за защита правата на акционерите за провеждането на едnodневен семинар през февруари 2000 г. в Екатеринбург, един бивш затворен град в Урал на близо 900 мили от Москва. Този семинар имаше успех отчасти поради това, че руската страна подпомогна организацията и домакинството на събитието, както и поради активното ѝ участие в дискусиите.

CIPE заедно с OECD и Световната банка спонсорираха провеждането на кръгла маса по въпросите на корпоративния контрол в Москва, в която се включиха над 100 участници и която бе посветена на правата на собственост, разкриването на информация, правата на акционерите, както и предотвратяването на сделки, които мениджърите сключват от името на корпорацията със собствени фирми или фирми на свързани с тях лица. Публичният комитет по правата на акционерите във Воронеж проектира харта за корпоративен контрол, на базата на информацията от тази кръгла маса и понастоящем работи с местните компании за приемането на тази харта и за въвеждането на нейните принципи в реалните практики на техните бизнеси.

Университетът по международен бизнес работи за изграждането на подкрепа за необходимостта от корпоративен контрол сред коалиция от неправителствени организации. Фондацията „Изграждане на народна/обществена фондация за корпоративен контрол в Казахстан“ ще направи проучване на членовете на коалицията от гледна точка на нивото на корпоративен контрол и ще организира конференция за всички заинтересовани страни в Алма Ата.

За допълнителна информация относно корпоративния контрол в Централна и Източна Европа/Евразия, вж. следните уеб сайтове:

- www.csd.bg/cgi/ – Инициатива за корпоративен контрол за България е коалиция на неправителствени организации, основана през 1999 г. Основната задача на инициативата е да улесни приемането на съответните стандарти и процедури за корпоративен контрол, които биха гарантирали отчетност и прозрачност в бизнеса.
- www.ced.bg – Центърът за икономическо развитие насърчава съвместната работа на частния и публичния сектор за подобряване на корпоративния контрол и подпомага правоприлагането на законодателството. ЦИР работи с международни, български и други организации от частния сектор в региона за подобряване на принципите и практиките на корпоративния контрол.
- www.softchim.ro/cisa/StartEN.htm – Международният център за предприемачески изследвания предлага доброволен кодекс за корпоративен контрол, разработен от румънския Стратегически алианс на бизнес асоциациите и частично приет от Будапещенската фондова борса.
- www.pfcg.org.pl/pfcg/index_eng.htm – Полският форум за корпоративен контрол е независима, инициатива на Гданския институт за пазарна икономика. Тя предоставя актуална информация за най-интересните доклади, изследователски инициативи и събития по въпросите на корпоративния контрол в Полша и останалите страни от Централна и Източна Европа.
- www.corp-gov.org – Корпоративен контрол в Русия, един съвместен проект на CIPE и Асоциацията за защита на инвеститорите, въведе серии кръгли маси по въпросите на корпоративния контрол в Русия. Тук можете да намерите информация за корпоративния контрол и защитата правата на инвеститорите на руския пазар, както и да споделите собствения си опит.
- www.rid.ru – Руският институт на директорите съсредоточава вниманието си върху въвеждането на принципите на корпоративния контрол в руските компании и включва наскоро изготвения проект на Кодекс за корпоративно ръководство. Ключови партньори на Института са Комисията за пазара на ценни книжа в Русия, OECD и Институтът за мениджмънт на капиталовите пазари, отдавнашен партньор на CIPE в реформите в областта на корпоративния контрол.

Латинска Америка и Карибите

Колумбийската конфедерация на търговските камари (Confesamaras) запознава колумбийското общество и частните заинтересовани страни с принципите на открит корпоративен контрол чрез провеждането на програми за обучение, чрез своя уеб сайт, публикации и други насочени към обществото дейности. Инициативата ангажира лица, отговорни за икономическата политика, представители на бизнеса и на академичните среди с формулирането на Декларация за принципите на корпоративния контрол за колумбиските бизнес организации. Дейността на Confesamaras е допринесла за законодателни реформи, засягащи правата на акционерите, както и проблемите за конфликта на интереси, методите за алтернативно разрешаване на спорове и отговорностите на бордовете на директорите.

На базата на опита си в обучението, CIPE изгражда мрежи в частния сектор, а също така провежда програми по корпоративен контрол с оглед да създаде по-голяма откритост и да обезсърчи проявите на клиентелизъм. Обширна образователна програма е насочена към проблемите на прозрачността и противодействието на корупцията и предлага стратегии за защита и въвеждане на корпоративния контрол с проучвания на конкретни случаи в преходни икономики. CIPE ще оглави пилотна сесия за обучение в една страна, за да насърчи компаниите да се придържат към нормите за прозрачност и отчетност и да придобият водеща роля в подпомагането на демократичното управление. Тази реформа ще подкрепи ролята на частния сектор по въпросите на демокрацията и управлението в цяла Латинска Америка.

CIPE работи с Националния център за икономически изследвания (НЦИИ/CIEN) в Гватемала с цел насърчаването на демокрацията и конкуренцията в Ел Салвадор, Хондурас, Гватемала и Никарагуа чрез приемане на открити икономическа политика и международни бизнес стандарти, които са неразделна част от корпоративния контрол. На този етап представителите на частния сектор във всяка от тези държави ще разработят и отстояват национална бизнес програма.

Близък изток

CIPE и Федерацията на египетските индустрии, най-голямата египетска бизнес организация, събраха над 120 бизнес ръководители и от-

говорни за икономическата политика лица да обсъдят проблемите на корпоративния контрол и бъдещото икономическо и демократично развитие на страната. В детайли бяха дискутирани въпросите за пълното разкриване на финансовата информация; конфликтите на интереси, включително бордовете на директорите и мениджърите; процедурите при фалит; правата на собственост; прилагането на договорите; корупцията и кражбите, както и приемането на добрите бизнес практики.

Египетската асоциация на капиталовите пазари ръководи правителствена програма, насочена към бизнес общността на капиталовия пазар и висшия управленски състав на публично листираните компании и засягаща правилата и практиките на корпоративния контрол и целяща да изясни защо последният е изключително важен за изграждането на истинска пазарно ориентирана икономика. Конференцията под надслов „Корпоративният контрол в Египет: Пътят напред“, проведена в Кайро, включи над 400 участници от средите на регулаторните органи, брокери, държавни служители и представители на медиите. Семинарите включваха конкретни проблеми като например: стандартите за прозрачност и разкриването на информация; подготовка и публикуване на финансовите отчети; корпоративна стратегия и бъдещи планове; интереси на другите заинтересовани страни и отношения с пресата и медиите.

Корпоративен контрол В Полша¹

1. Обзор на пазара

1.1. Структура на корпоративния сектор и на капиталовия пазар В страната

В Полша съществуват 7290 акционерни дружества, представляващи 5,2% от всички компании в страната². Варшавската фондова борса (WSE) е единствената фондова борса в Полша и е основана през 1991 г. с влизането в сила на Закона за публичната търговия с ценни книжа и за доверителните фондове (Act on Public Trading in Securities and Trust Funds). Към декември 1999 г. пазарната капитали-

¹ Доклад, базиран върху матрицата и ROSC-модула на Световната банка, на адрес: www.worldbank.org.

² Дананите се отнасят към времето на завършване на доклада – 1999 г.